

**Прирачник
за учество на јавноста
во процесот на донесување одлуки
од областа на животната средина**

***Ана Чоловиќ
Април 2006***

Верзија 1.1

Содржина на Прирачникот

Вовед

Оцена на влијание врз животната средина

Стратешка оцена на влијанија врз животна средина

Интегрирано спречување и контрола на загадувањето

Практични совети и препораки

Анекси

Вовед

Дефинирање „јавност“ и „засегната јавност“

Според Архуската конвенција јавност е:

- едно или повеќе физичко или правно лице, и
- согласно националната легислатива, здруженија, организации и групи на овие лица.

Засегната јавност е:

- оние граѓани кои се засегнати или можат да бидат засегнати од донесувањето одлуки во област на животната средина
- оние кои се интересираат во донесувањето одлуки во област на животната средина, и
- оние невладини организации и здруженија кои ја промовираат заштитата на животната средина.

Потреби за учество на јавноста во донесувањето одлуки

Потребата за вклучување на јавноста во процесите на донесување одлуки по предложени развојни проекти и плански документи, без разлика дали станува збор за типичен процес на консултации или нејзино директно учество во донесувањето одлуки, резултира со бројни придобивки во животната средина и за сите вклучени страни во процесот.

Првенствено, кога се во прашање влијанијата од предложените развојни проекти и плански документи врз животната средина, придобивките од учеството на јавноста во процесот на одлучување се:

- утврдување (воспоставување) и разгледување на можните алтернативи за предложените проекти и плански документи, мерките за намалување на негативните влијанија од реализацијата на истите како и алтернативите за рационално искористување на ресурсите,
- учеството на јавноста дава гаранции дека негативните влијанија од предложените проекти и плански документи нема да бидат запоставени туку напротив со процесот ќе се зголемат нивните позитивни придобивки,
- можноста за учество во процесот на редицајнирање на проектите и планските документи со цел нивно подобрување како од аспект на заштитата на животната средина така и од социјален аспект,
- учеството на јавноста во одлучувањето го прави процесот отворен и транспарентен, а одлуката е по прифатлива.

Кога станува збор за придобивките на засегнатите страни, се мисли на промоторот од една страна и јавноста од друга страна. Придобивките за промоторот на развојните проекти од учеството на јавноста можат да се сумираат на следниот начин:

- намалување на трошоците од одолговлечувањето на реализацијата на проектот или планскиот документ,
- олеснет процес на изнаоѓање на подобри алтернативи и солүции за проектот/планскиот документ,

- фактот дека е полесно да се изнајде заедничко решение при средби со засегнатата јавност, како и да се придобие поддршката за негова реализација,
- расте кредибилитетот на промоторот и се создава позитивна атмосфера за имплементација на предложениот проект/плански документ.

Директни придобивки за засегната и поширока јавност во процесот на носење одлуки се:

- зголемената транспарентност во процесите на планирање на развојните проекти и плански документи,
- можност за давање директни сугестии за дизајнот на проектот од технички и социјален аспект,
- слободен пристап до информациите поврзани со развојните проекти и плански документи,
- подобро разбирање на процесот на одлучување,
- зголемено ниво на познавање на проблемите во животната средина и одржливиот развој,
- достигнување повисок квалитет на живеење преку процес на носење подобри одлуки.

Закони и Конвенции ратификувани од Македонија кои го опфаќаат учеството на јавноста во процесот на донесување одлуки од област на животната средина

Во септември 2005 година во Македонија стапи на сила Законот за животна средина и тој ги третира прашањата поврзани со учеството на јавноста во донесувањето одлуки, како и слободниот пристап до информации од областа на животната средина. При неговата изработка земени е предвид Директивата 2003/4/ЕС на Европскиот Парламент и Советот на Европа за пристап на јавноста до информации од областа на животната средина, како и одредбите од Архуската конвенција на ОН за пристап до информации за животната средина, учество на јавноста во донесувањето на одлуки и пристап до правдата.

Архуска конвенција

Во 1999 година Македонија ја ратификуваше Конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правдата за прашањата поврзани со животната средина, позната како Архуска конвенција за учество и информирање на јавноста за прашања поврзани со животната средина, која стапи во сила на 1 јули 1999 година („Службен весник на РМ“ број 40/99). Оваа конвенција во себе обединува три елементи, наречени столбови, опишани подолу.

Прв столб: Право на пристап до информации

Според Архуската конвенција, секој човек има право на пристап до информации од област на животната средина, бидејќи тој е опкружен од неа и неговиот живот и здравје во многу случаи можат да зависат од неа. Архуската конвенција ги обврзува Владите на земјите-потписнички да го направат пристапот до информации лесен и едноставен.

Во случај кога некој граѓанин има потреба од информација од област на животната средина, надлежната институција е должна да му ја обезбеди во рок од 30 дена. Во случај да ја нема, обврзана е да го упати барателот до местото/институцијата каде би можел да ја најде истата. Се разбира, во случај кога информацијата која се бара е поврзана со прашања на безбедноста на државата или со надворешни прашања, институцијата или Владата може да одбие да ја направи информацијата достапна. Во тој случај, треба на барателот да му бидат објаснети причините за одбивањето на барањето. Сепак, според ова конвенција доколку не се одобри пристап до информацијата, барателот може да поднесе тужба. Во случај кога се бараат информации од друга земја, истите ќе бидат достапни до барателот доколку се разбира, и двете земји се потписнички на конвенцијата.

Според Архуската конвенција, локалните власти имаат обврска информациите поврзани со животната средина ги направат достапни на локално ниво, и редовно да ги објавуваат и информираат за состојбите со животната средина со што би се овозможила заштита на човековото здравје.

Покрај тоа, Архуската конвенција вели дека информациите кои се објавуваат треба да се лесно разбирливи и редовни. Со оваа конвенција властите се поттикнуваат на редовно информирање користејќи ги електронските медиуми и интернетот со што информирањето станува лесно, широко распространето и ефтино.

Втор столб: Право на учество во процесот на донесување одлуки од област на животната средина

Архуската конвенција го гарантира правото на граѓаните активно да учествуваат во процесите на донесување одлуки од област на животната средина. Ова е особено случај кога се подготвуваат проекти со многу веројатни влијанија врз животната средина, како различни електрани, инсталации за хемикалии, металургија, управување со отпад, индустриско производство, изградба на брани и патишта и слично. Исто така, при подготовка на разни програми и планови, важат истите насоки. Според конвенцијата, Владата треба да ја извести јавноста за своите планови и да ја објави студијата за оцена на влијание врз животната средина (за планираниот проект) или извештајот за животна средина (кој се подготвува за програмите и планските документи). Покрај тоа, таа треба да организира јавна расправа по објавената студија/извештај на која ќе овозможи слободно искажување на присутните граѓани. Одлуката која ќе се донесе треба да е резултат на сублимираните ставови и аргументи, односно, одлуката треба да се донесе со земање предвид на сите изложени гледишта од страна на граѓаните.

Трет столб: Пристап до правдата

Во случај кога граѓаните чувствуваат дека правата на пристап до информации и учество им било на некој начин оневозможено (барањето за информација игнорирано или одбиено, неадекватно одговорено или необработено), оваа конвенција им дава право за пристап до процедурата на разгледување пред суд или пред некое друго независно и непристрасно тело формирано со закон.

Во Конвенцијата стои дека граѓаните имаат пристап до експедитивна процедура и тоа бесплатно или по многу ниски цени. При тоа, властите треба да ја информираат јавноста и граѓанските здруженија дека имаат можност да побараат правна помош под овие услови.

Еспо конвенција

Во 1999 година Македонија ја ратификуваше конвенцијата Еспо („Службен весник на РМ“ број 44/99) за оцена на прекуграничните влијанија на проектите врз животната средина.

Оваа Конвенција е позната како прекугранична оцена на влијанието врз животната средина и обезбедува учество на јавноста во процесот на донесување одлуки во случај на прекугранично влијание врз животната средина на проект или плански документ/програма кој/а се спроведува во друга држава. Повеќе за оцена на влијанието врз животната средина ќе најдете во истоименото поглавје од Прирачникот.

Учество на јавноста и нејзино информирање според законот за животна средина

Според Законот за животна средина, секој поединец има право на пристап до информации за животната средина без притоа да мора да го докажува својот интерес. При тоа Органите на државната власт и органите на единиците на локална самоуправа, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, се должни да ги обезбедат сите потребни мерки и да пропишат постапки со кои се обезбедува остварување на правото на пристап до информациите и учество на јавноста во донесувањето на одлуките кои се однесуваат на состојбата на животната средина, како и да обезбедат изјаснување на јавноста во постапката за донесување на тие одлуки. Обврска да обезбедат информации за животната средина имаат сите органи и правни и физички лица определени со законот. Органите определени со овој закон имаат обврска да собираат и објавуваат информации за животната средина од делокругот на нивното работење. Во таа смисла органите и правните и физички лица имаат обврска не само да одговорат на барање за информација, туку и обврска да поседуваат соодветна информација. Тоа значи дека тие, не можат да ја избегнат обврската за давање информација, под изговор дека не ја поседуваат. Одбивање на барањето да се даде информација може да се направи само во определени случаи. Класификацијата на овие случаи и конкретните мерки во ваквите случаи, се во согласност со Директивата на ЕУ за пристап до информации и Архуската конвенција, истовремено.

Случаите во кои субјектите задолжени за давање на информации од областа на животната средина можат да го одбијата барањето се:

- бараната информација ја немаат или таа не се поседува за нив. Во рок од седум дена од денот на приемот на барањето, субјектот до кој е доставено барањето е должен: да го препрати до субјектот кој ја поседува бараната информација, доколку знае кој е тој субјект, и за тоа да го извести барателот; или да го извести барателот кој субјект најверојатно ја поседува бараната информација;
- барањето е очигледно неразумно;
- барањето е премногу воопштено. Субјектот е должен во рок кој не може да биде подолг од 15 дена од денот на приемот на барањето, по писмен пат да го поучи барателот за формата, содржината и за обемот на барањето, и/или
- барањето се однесува на информација којашто се наоѓа во фаза на дооформување или служи за интерни потреби и комуникации. Доколку станува збор за информација што се наоѓа во фаза на изготвување, субјектот го известува барателот на информацијата за тоа кој субјект ја подготвува информацијата и за колку време ќе биде изготвена.

Субјектите можат да одбијат да овозможат пристап до информацијата, доколку нејзиното објавување би имало негативни последици врз:

1. доверливоста на постапките кои ги водат надлежните органи;
2. меѓународните односи, јавната безбедност и одбраната на земјата;
3. судската постапка, правата на правните и на физичките лица на правична судска постапка, како и врз правото да се покрене судска или дисциплинска постапка;
4. доверливоста на трговските или на индустриските информации, во случај кога таквата доверливост е загарантирана со закон, со цел да се заштити легитимниот економски интерес;
5. заштитата на лицата и на доверливоста на личните податоци;
6. заштитата на правата на интелектуална и индустриска сопственост;
7. интересите на секое лице коешто ја доставило бараната информација, без каква било обврска истата да ја достави, доколку тоа лице не се согласува со објавувањето на таа информација, и/или
8. заштитата на одредени диви видови и/или типови живеалишта.

Според истоимениот Закон, Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да ја информира јавноста за случаите на надминување на дозволените емисии и во другите случаи на загадување на животната средина од поголеми размери. Истата обврска ја имаат и Советот на единиците на локална самоуправа и Советот на градот Скопје, во рамките на нивните надлежности кои се однесуваат на заштитата на животната средина, се должни да ја информираат јавноста за случаите на надминување на дозволените емисии и во другите случаи на загадување на животната средина на начинот што е утврден со законот и со статутот на единицата на локална самоуправа и на градот Скопје.

Со Законот за животна средина, а со цел управување со податоците за состојбата на животната средина на територијата на Република Македонија, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина воспоставува Информативен систем за животната средина. Работите на Информативниот систем ги врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина - Македонскиот информативен центар за животна средина. Информативниот систем се воспоставува и се организира на начин што обезбедува база на релевантни податоци - сеопфатни, точни и јавно достапни податоци и информации за состојбата на природата, состојбата, квалитетот и за трендовите во сите медиуми и области на животната средина, како и предвидувања со употреба на техниките за моделирање.

Информативниот систем опфаќа собирање, обработка, систематизирање, чување, искористување, дистрибуција и презентирање на податоци и информации добиени од државната мрежа за мониторинг, локалната мрежа за мониторинг, од мониторингот кој го вршат правните и физички лица кои имаат извор на емисија и со своите активности влијаат врз еден или повеќе медиуми и области на животната средина, и/или користат природни богатства.

Начинот и постапката за собирање, обработка, систематизирање, чување, искористување, дистрибуција и презентирање на податоци и информации го пропишува министерот кој раководи со органот на државна управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Во јануари 1999 година во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање е оформена „Канцеларијата за комуникација со јавноста“ која претставува јавен сервис кој обезбедува лесна достапност до информации од областа на животната средина. Канцеларијата има простории на улица „Даме Груев“ бр. 7 во Градскиот Сид блок 4 во Скопје.

Контакт телефони:
02 3229 808 и 02 3229 717

E-mail:
pro@moe.gov.mk

Во согласност со одредбите од директивата на ЕУ и Архуската конвенција на ОН, Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во соработка со другите органи на државната управа, како и со органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје, на секои три години подготвува извештај за состојбата на животната средина во Република Македонија и истиот е должен да го направи достапен за јавноста.

За извештајот согласност дава Владата на Република Македонија. Владата на Република Македонија го поднесува извештајот до Собранието на Република Македонија заради информирање. Содржината на извештајот ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, можат да изготват извештај за состојбата на животната средина на нивното подрачје и истиот се должни да го презентираат на јавноста.

Градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и на општините во градот Скопје, го доставуваат извештајот до органот на државна управа надлежен за работите од областа на животната средина, заради негово одобрување. Во случај на побарување определена информација од областа на животната средина надлежните субјекти, по правило не наплаќаат надоместок за бараната информација од областа на животната средина. Оваа обврска произлегува по основ на барањата на директивата за утврдување на механизми во националното законодавство, преку кои секој може да има пристап до информациите. Пребарувањето на регистрите или евиденциите на податоци, како и проверувањето на информациите на местото каде што се чуваат или се одржуваат се врши без надоместок. По исклучок, надоместок на трошоци за давање на бараната информација се плаќа во точно определени случаи и во висина која е разумна и не ги надминува реалните трошоци на изготвувањето и давањето на информацијата.

Оцена на влијание врз животната средина

Што е оцена на влијание врз животната средина и кога се спроведува ?

Процесот на оцена на влијание врз животната средина преставува процедура со која се определуваат последиците по животната средина кои би произлегле од реализацијата на одреден развоен проект.

Овој процес дава гаранции дека потенцијалните ризици и ефектите кои развојниот проект би можел да ги има врз животната средина се земено предвид и дефинирани во раната фаза на планирање и подоцна, во изведбата на проектот. Процесот на оцена на влијание врз животната средина всушност преставува алатка за постигнување на целите на одржливиот развој. Оваа негова улога се базира на фактот дека процесот сам по себе претставува гаранција дека расположливите ресурси се користат рационално и ефикасно, како и фактот дека истиот утврдувајќи ги потенцијалните негативни влијанија врз животната средина нуди можност за употреба на мерки за нивно избегнување или намалување со цел заштита на човековото здравје и безбедност како и спречување на појава на неповратни и големи деградации на животната средина.

Во 2005 година од страна на Владата на Македонија беше донесен Закон за животна средина во кој како интегрална компонента е дефиниран процесот за оцена на влијание врз животната средина.

Според Законот за животна средина на Македонија процесот на оцена на влијанијата врз животната средина се спроведува за предложените развојни проекти чиј карактер, обем и локација на којашто се изведуваат можат да имаат значителни влијанија врз животната средина. Истиот се врши преку определување, опис и предвидување на ефектите кои ги има или би можел да ги има определениот проект во процесот на негова изведба, работење или по неговото завршување врз:

- луѓето и биолошката разновидност на животинските и растителни видови;
- почвата, водата, воздухот и другите природни богатства вклучувајќи ја и климата;
- историското и културно наследство и
- меѓусебните интеракции на погоре наведените елементи.

Процесот на оцена на влијанието врз животната средина според Законот, може да не се изврши (во целост или делумно), по одлука на Владата на Република Македонија во следните случаи:

- воена или вонредна состојба;
- за потребите на одбраната на Македонија, доколку се утврди дека спроведувањето оцена на влијание врз животната средина може негативно да се одрази на одбраната ; или при
- потреба од итно спречување на настани кои не можат да се предвидат, а кои можат сериозно да влијаат врз здравјето, безбедноста, врз имотот на луѓето или животната средина.

Како се спроведува процесот на оцена на влијание врз животната средина?

- **Известување за намерата на Инвеститорот**

Секое правно или физичко лице кое сака да спроведе одреден проект, треба да го известува надлежниот орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, кој, пак, е должен за тоа да ја известува јавноста пет дена по приемот на целосното известување во најмалку еден национален дневен весник и на својата Интернет-страница.

- **Утврдување на потреба од оцена на влијание врз животната средина**

Потоа проектот влегува во процедура, при што треба да се утврди потребата за изготвување студија за оцена на влијанијата што тој проект би ги имал врз животната средина.

- **Утврдување на обемот на студијата за оцена на влијанието врз животната средина**

Ако се утврди потреба од изготвување студија, следува утврдување на обемот на студијата, односно кои области, информации и истражувања треба да бидат опфатени со студијата.

- **Изработка на студијата**

Студијата ја изготвува инвеститорот кој ја доставува до органот на државната управа, надлежен за работите од областа на животната средина, кој пак е должен во рок од 5 дена по доставувањето на студијата да ја достави до општината на чие подрачје ќе се изведува проектот и каде што таа ќе биде достапна за јавноста. За достапноста на студијата, јавноста треба да биде известена преку најмалку еден дневен национален весник, и локални радио и телевизиски канали, а нетехничкиот извештај треба да биде достапен на Интернет- страницата на органот на државната управа, надлежен за работите од областа на животната средина.

Според правилникот за утврдување на постапката за вршење на оцена на влијание врз животната средина студијата има точно определена содржина.

Студии за анализа на влијанијата на проектите врз животната средина

Студиите за анализа на влијанијата на проектите врз животната средина се изведуваат за да се постигнат следните цели:

- да се измени и подобри дизајнот на проектот,
- да се обезбеди ефикасно искористување на ресурсите,
- да се подобрат социјалните аспекти,
- да се идентификуваат главните влијанија што проектот ќе ги има врз средината и луѓето, и да се изнајдат начини за нивно ублажување,
- да се информираат донесувачите на одлуките за влијанијата од дадениот проект,
- да се спречат сериозните и неповратни оштетувања на животната средина, да се заштити здравјето и безбедноста на луѓето.

Студијата треба да биде јасна и едноставна за разбирање, да соодветствува со проблемите и реалноста, да се фокусира на важните нешта, да ги употребува најдобрите расположливи методи за утврдување на влијанијата на проектот врз средината, да ги утврди мерките за ублажување на влијанијата кои се применливи, да биде изведена со објективност и професионализам, да обезбеди целосна вклученост на јавноста и да ги достигне целите поради кои се изведува студијата. Студијата за оцена на влијанијата врз животната средина треба да се изведува кај сите проекти со значително влијание врз животната средина. Она што е многу битно е студијата да биде изведена во најраната фаза на подготовка на проектот, пред почетокот на неговата реализација. Ова е битно за да можат сите препораки дадени во студијата да се применат во реалноста.

- **Извештај за соодветноста на студијата**

Не подоцна од 60 дена по објавувањето на студијата, се изготвува извештај за соодветноста на студијата, кој органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина треба да го направи достапен на јавноста пет дена по неговиот прием во најмалку еден национален весник и на Интернет-страницата на органот. Извештајот го изготвува лице од Листата на експерти утврдена законот¹.

- **Јавна расправа**

Органот на државната управа, надлежен за работите од областа на животната средина, е должен да организира јавна расправа по повод студијата за оцена на влијанието врз животната средина. Јавната расправа треба да биде организирана најмалку пет работни дена пред истекот на рокот за доставување мислења за студијата (30 дена по нејзиното објавување). На јавната расправа секој може да го изнесе своето мислење за проектот. Мислењата влегуваат во записникот од јавната расправа, но не мора да бидат прифатени.

- **Решение за согласност или одбивање на барањето за спроведување на проектот**

По целата оваа постапка, органот на државната управа, надлежен за работите од областа на животната средина, донесува одлука, односно решение за прифаќање или одбивање на проектот. Секое правно или физичко лице, вклучувајќи ги и здруженијата на граѓани, формирани со цел да дејствуваат на полето на заштитата и унапредувањето на животната средина, имаат право да поднесат жалба на ова решение до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање управни работи од втор степен во рок од 15 дена.

---

¹ Согласно член 85 од Законот за животна средина и просторно планирање.

Табела 1. Шематски приказ на текот на процесот на оцена на влијание врз животната средина

Процес	Што?	Кој?	Кога и каде?
Известување за намерата	Намера за спроведување проект	Инвеститор	До органот надлежен за работи од област на ж.с.
	Известување за намерата на инвеститорот	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	5 дена по прием на известување од инвеститор, се објавува во најмалку 1 дневен национален весник и на интернет страницата.
Утврдување на потреба од оцена на влијание врз животната средина	Завршување на постапка за уврдување на потреба од оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	30 дена по прием на известувањето од инвеститорот
	Решение за потреба од оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	5 дена од донесување на решението и се објавува во најмалку 1 дневен национален весник и на интернет страницата како и на огласната табла во органот.
	Жалба на решението	Сите правни, физички лица и здруженија на граѓани	8 дена по објавувањето на решението до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управните работи во втор степен од област на ж.с.
Определување на обемот на оцената на влијание врз животната средина	Определување на обем на студијата за оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (може да најми експерти)	Нема рок
Студија за оцена на влијание врз животната средина	Објавување на студијата и нетехничкиот извештај на студијата	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	5 дена по прием на студијата од инвеститорот, известување во најмалку 1 дневен национален весник, на локално радио и ТВ станица а нетехничкиот извештај на интернет страницата на органот.
	Мислење за студијата	Сите правни, физички лица и здруженија на граѓани како и општините	30 дена по објавувањето на студијата, до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина
Извештај за соодветноста на студијата	Изготвување на извештај за соодветноста на студијата за оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина Лице од Листата на експерти	Не подоцна од 60 дена по објавувањето на студијата. Постои можност за продолжување на рокот во сложени случаи, но не повеќе од 30 дена.
	Објавување на извештајот за соодветноста на студијата за оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	5 работни дена по изготвувањето на извештајот, се објавува во најмалку 1 дневен национален весник и на интернет страницата.
Јавна расправа	Одржување на јавна расправа за проектот	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	5 работни дена пред истекување на 60те дена од објавувањето на студијата за оцена на влијание врз животната средина
	Записник од јавната расправа	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	До инвеститорот, до органите на државната управа надлежни за дејностите на кои се однесува проектот и до општината каде ќе се спроведува проектот, како и објавување на записникот на Интернет страницата на органот.
Решение за согласност или одбивање на барањето за спроведување на проектот	Изготвување на решение за согласност или одбивање на барањето	Орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина	40 дена по поднесување на извештајот за соодветноста на студијата за оцена на влијание врз животната средина, се објавува во најмалку 1 дневен национален весник и на интернет страницата како и огласната табла во органот.
	Престанок на важноста на решението		2 години по донесувањето, доколку проектот не е започнат
	Жалба на решението	Сите засегнати правни, физички лица и здруженија на граѓани	15 дена од објавување на решението, до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управните работи во втор степен од област на ж.с.
	Жалба на решението	Сите засегнати правни, физички лица и здруженија на граѓани	15 дена од дознавање за решението, доколку органот на државната управа надлежен за работите од област на ж.с. не го објавил решението и не спровел јавна расправа до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управните работи во втор степен од област на ж.с.
	Барање за примена на привремена мерка- забрана за спроведување на проектот	Сите засегнати правни, физички лица и здруженија на граѓани	15 дена од дознавањето за решението, до надлежниот суд

Надлежности на единиците на локална самоуправа во процесот на оцена на влијание врз животната средина

Учество на единицата на локална самоуправа во процесот на оцена на влијание врз животната средина

Според Законот за животна средина, надлежностите поврзани со процесот на оцена на влијание врз животната средина припаѓаат на органот на државната управа надлежен за работи од област на животната средина. Според Законот, должноста на единиците на локална самоуправа поврзана со овој процес претставува доставување до инвеститорот (на негово барање) релевантни информации за изработката на студијата за оцена на влијание врз животната средина доколку истите ги поседуваат. Покрај тоа, постои можност градоначалниците на единиците на локална самоуправа да го достават своето мислење во писмена форма до органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина, во рок од 30 дена по објавувањето на студијата за оцена на влијанието врз животна средина.

Учество на единицата на локална самоуправа во процесот на оцена на влијание врз животната средина во случај кога ЕЛС се јавува како Инвеститор

Единицата на локална самоуправа може да биде носител на целиот процес доколку се јавува во улога на Инвеститор, односно има намера да спроведе проект кој подлежи на постапката за оцена на влијанието врз животната средина².

Во случај кога единицата на локална самоуправа е Инвеститор, таа е должна да ги спроведе следните активности, во следните рокови и на следниот начин:

• Известување за намерата на Инвеститорот

Единицата на локална самоуправа (во понатамошниот текст Инвеститорот) има должноста, за својата намера за спроведување проект да го известува органот на државната управа надлежен за работи од област на животната средина. Со известувањето, Инвеститорот доставува до органот и мислење за потребата за спроведување на оцената на влијание врз животната средина.

Според Законот, Инвеститорот е должен своето известување да го достави до органот во писмена и во електронска форма.

Објавата за известувањето за намерата треба да ги содржи следните информации:

- Име и презиме, адреса и информации за контакт на поднесувачот на барањето, вклучително и назначеното лице за контакт;
- Цел на проектот;
- Краток опис на проектот;
- Опис на активностите што треба да ги реализира проектот;
- Локација на проектот, вклучително и адреса и број на парцела;
- Укажување дека целосното барањето е достапно на Интернет сајтот на Министерството за животна средина и просторно планирање, и посочување на местото, постапката и периодот во кој јавноста може да го разгледа барањето;
- Начин и постапка преку кои јавноста може да достави свое мислење за барањето;
- Државниот орган надлежен за донесување на одлуката; и
- Каде може да се добијат дополнителни информации во врска со предложениот проект.

Трошоците поврзани со определувањето на обемот на оцена на влијание врз животната средина и подготовка на извештајот за соодветноста на студијата за оцена на влијание врз животната средина ги снесува Инвеститорот.

---

² Утврдено со листа на проекти согласно уредбата за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина.

- **Утврдување на потреба од оцена на влијание врз животната средина**

По прием на решението на органот на државната управа за потребата од спроведување на процес за оцена на влијанието врз животната средина, Инвеститорот поднесува барање за определување на обемот на оцената на влијание на проектот врз животната средина. Ова барање, Инвеститорот може да го поднесе заедно со известувањето за намерата.

На решението за потребата за оцена на влијанието, Инвеститорот има право да поднесе жалба во рок од 8 дена по неговото објавување, до Комисијата на Владата на Македонија од втор степен надлежна за работите од област на животната средина.

- **Изработка на студијата**

Откако органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина ќе изврши утврдување на обемот на студијата за оцена на влијанието врз животната средина, Инвеститорот е должен да ја подготви студијата за оцена на влијание врз животната средина. Изработената студија Инвеститорот треба да ја достави до органот на државната управа надлежен за работи од област на животната средина во писмена и во електронска форма.

За изготвување на студијата, Инвеститорот е должен да ангажира најмалку едно лице од Листата експерти³, кое ќе биде задолжено да ја потпише студијата и да гарантира за нејзиниот квалитет. Дури и во случај кога студијата ја изработуваат повеќе лица, студијата треба да биде потпишана од едно лице од Листата експерти, како одговорно лице.

Во случај кога студијата е непотполна⁴, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина ја враќа студијата на Инвеститорот на доработка, во рок, не подолг од 40 дена од приемот на студијата. Доколку Инвеститорот не ја дополни студијата во дадениот рок, органот на државната управа ја доставува студијата во првичната форма до лицето задолжено за подготовка на извештајот за соодветноста на студијата.

- **Извештај за соодветноста на студијата**

Рокот за подготовка на извештајот од страна на експертот овластен од органот на државната управа надлежен за работи од област на животна средина не смее да биде подолг од 60 дена од денот на доставувањето на студијата до органот. Овој рок може да биде продолжен, но не повеќе од 30 дена.

Доколку во текот на изработката на извештајот се утврди недостаток во студијата, органот на државната управа ја враќа студијата на Инвеститорот, кој треба да ја дополни/доработи во рок од 30 дена. Лицето кое работи на извештајот не смее да врши дополнувања и поправки на студијата.

По прием на барање за обезбедување дополнителни документи за студијата, Инвеститорот е должен тоа да го стори на сопствен трошок и тоа, во рок од 5 работни дена.

- **Јавна расправа**

Од органот на државната управа надлежен за работи од област на животната средина, Инвеститорот добива записник од јавната расправа.

- **Решение за согласност или одбивање на барањето за спроведување на проектот**

За решението за согласност или одбивање на барањето за спроведување на проектот Инвеститорот треба да биде известен во рок од 5 работни дена по неговото донесување од страна на органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина. Ова решение има правно дејство 2 години по неговото донесување. Во случај Инвеститорот да не го искористи овој временски период за спроведување на

³ Постоене на листата на експерти е утврдено со член 85, став 1 од Законот за животна средина.

⁴ Содржина на студијата според Правилникот за содржината на барањата што треба да ги исполнува студијата за оцена на влијанието на проектот врз животната средина.

проектот, тој може да побара продолжување на важноста на решението, само доколку нема значителни промени во условите на подрачјето или не постојат нови сознанија релевантни за студијата и новите технологии кои би можеле да бидат употребени во проектот.

За да добие решение за спроведување проект, Инвеститорот треба до органот надлежен за издавање дозвола да:

- поднесе решение за согласност за спроведување на проектот, или
- поднесе решение со кое не се спроведува оцена на влијание врз животната средина за конкретниот проект, или
- одлуката на Влада на Република Македонија со која не се врши оцена на влијание врз животната средина за проектите опишани на почетокот од ова поглавје.

Доколку дозволата за спроведување на проектот е издадена спротивно на пропишаното од Законот за животна средина, по нејзиното поништување како резултат на жалба, Инвеститорот има право на надомест на штета.

Табела 2. Шематски приказ на текот на процесот на оцена на влијание врз животната средина кога единицата на локалната самоуправа е Инвеститор

Што?	Кој?	Кога и каде?
Утврдување на потреба од оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работи од област на животната средина	Не подоцна од 30 дена од поднесувањето на известувањето од страна на Инвеститорот
Објавување на решение за потребата од оцена на влијание врз животната средина	Орган на државната управа надлежен за работи од област на животната средина	Во рок од 5 дена од донесувањето на решението
Жалба на решението за потреба од оцена на влијанието	Инвеститор	Во рок од 8 дена по објавување на решението, до второстепена Комисија за решавање на работи од област на животната средина на Владата на Македонија
Подготовка на студијата за оцена на влијанието врз животната средина	Инвеститорот	Во писмена и електронска форма до органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина
Доработка на студијата (во случај да е вратена)	Инвеститор	Не подоцна од 40 дена по нејзиното првично доставување.
Извештај за соодветноста на студијата	Орган на државната управа надлежен за работи од област на животната средина Лице од Листата на експерти	Не подоцна од 60 дена по иницијалното доставување на студијата
Доработка на студијата (во случај да се увидат недостатоци додека се подготвува извештајот)	Инвеститор	Не подоцна од 30 дена од барањето за дополнување/ доработка.
Записник од Јавната расправа	Орган на државната управа надлежен за работи од област на животната средина	
Решение за согласност или одбивање на барањето за спроведување проект	Орган на државната управа надлежен за работи од област на животната средина	Во рок од 5 работни дена по донесување на решението.

Случај на прекугранична оцена на влијание врз животната средина

Прекуграничната оцена на влијание врз животната средина е позната како Еспо конвенција. Оваа Конвенција за прв пат е потпишана во 1991 година. Според неа, оцената на влијанието врз животната средина треба да се спроведува прекугранично (во 2 или повеќе земји потписнички на Конвенцијата) доколку постои некоја активност која може негативно да се одрази врз животната средина во повеќе земји. Оваа Конвенција е одговор на загриженоста околу порастот на прекуграничните влијанија и појавата на оцената на влијание врз животната средина како алатка за намалување на негативните влијанија врз животната средина.

Конвенцијата е ратификувана од Собранието на Македонија во 1999 година.

Оцена на прекуграничното влијание врз животната средина на проектот кој се изведува на територија на друга држава

Според конвенцијата Еспо, која ги утврдува основните принципи за учеството на јавноста во процесот на оцена на влијанието врз животната средина на проектите со прекугранично влијание, државата во која се спроведува проект со потенцијално влијание врз животната средина во некоја соседна (или друга) земја, е должна да ја информира таа земја и да ја покани јавноста да учествува во процесот на оцена на влијанието.

Според Законот за животна средина на Македонија, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина по применото известување и покана за учество, е должен да го започне процесот на учество на Македонската јавност во процесот на оцена на влијанието на тој проект врз животната средина во Македонија. Процесот ќе започне со известување на надлежниот орган на другата држава за учеството, како и на релевантните институции и засегнатата јавност на Република Македонија за можност да учествува во овој процес.

Доколку органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина или некоја институција или орган од Република Македонија, дознае за спроведувањето на проект надвор од Македонија со потенцијално влијание врз животната средина во Македонија, веднаш треба да го известат органот на државната управа надлежен за работите од област на надворешни работи, кој понатаму официјално го известува надлежниот орган од државата во која ќе се спроведува проектот за овозможување на процес на учество на јавноста.

По консултациите со јавноста, земјата во која се спроведува активноста е должна да ја известат другата страна за одлуката во врска со спроведената оцена. Според Еспо Конвенцијата, корисно е доколку земјите сакаат да го спроведуваат овој процес, да потпишат билатерални односно мултилатерални договори со кои ќе ги регулираат процедурите на процесот. Документацијата која треба да биде достапна до засегнатата јавност во поканетата држава, треба да биде преведена на јазик разбирлив за нејзините жители, од страна на земјата „иницијатор“.

Самиот процес на прекугранично оценување на влијанијата врз животната средина може да се организира на неколку начини, но најдобро во најраната фаза на планираната активност, преку формирање на работни групи, дискусии и консултации. Сепак, националните закони за секоја држава се разликуваат и потребно е да се вложат големи напори за надминување на разликите и следење на договорениот процес. При тоа, трошоците за преводот на документацијата и консултациите со јавноста функционираат на принципот „загадувачот плаќа“, со што тие треба да бидат покриени од страна на земјата „иницијатор“. Возможно е за трошоците, страните да се договорат поинаку.

Во целиот процес времето игра важна улога. Потребно е страните во договорот јасно да биде дефинирана временската рамка на процесот со подетални временски периоди за секоја активност посебно (нотификација и одговор на нотификацијата, консултации со јавноста, известување за завршената одлука и сл.).

Детален водич за спроведување на процесот на јавно учество може да се најде на следната веб страница <http://www.unep.org/env/eia>.

Пример за учество на јавноста во процесот на оцена на влијанието врз животната средина

Автопат Тауерн А10- Австрија

Во периодот од 1994-2004, австриската компанија АСФИНАГ (во улога на Инвеститор) на проектот „Автопат Тауерн“ работеше заедно со засегнатата јавност во рамки на проектот за изградба на втор тунел на потегот Тауерн- Кацберг, со цел дефинирање стратегија за намалување на влијанието врз животната средина во ова еколошки чувствително подрачје.

Стравувањата на локалното население дека реализацијата на проектот ќе резултира со зголемен интензитет на сообраќај и намалување на квалитетот на животот во чувствителната алпска долина, резултираа со создавање на негативен став по самиот проект, а особено по изградбата на вториот тунел како негов дел.

Со цел да се надмине таквата состојба, за компанијата АСФИНАГ од големо значење беше вклучувањето на локалното население со цел изнаоѓање стратегии за намалување на ефектите врз животната средина.

За остварување на оваа цел компанијата иницираше формирање на работна група со претставници од осумте засегнати села, давајќи им ја можноста тие да работат заедно во отворен процес на проектно планирање со цел изготвување на нацрт стратегија за подобрување на квалитетот на проектот и намалување на влијанијата врз животната средина. Со вклучувањето на јавноста во процесот на проектно планирање Инвеститорот се стекна со подобри познавања на карактеристиките на засегнатото подрачје и понатаму ги вклучи во проектните планови со што и самиот проект стана поприфатлив.

Секоја од осумте заедници беше вклучена во изработка на нацрт самостојни стратегии за намалување на нивото на бучава при изведбата на проектот. Ова значеше дека јавноста ја губи функцијата на критичар и станува активен носител на одлуки, но и одговорности во процесот на проектното планирање.

Спроведувањето на ваков отворен процес на проектно планирање за засегнатата јавност, овозможи примена на мерки за намалување на нивото на бучава во должина на трасата од околу 76 км, кои пак претставуваа ефективно намалување на нивото на бучава, а од друга страна беа финансиски исплатливи за изведувачот на проектот.

Стратегиска оцена на влијанија врз животна средина

Што е стратегиска оцена на влијание врз животната средина и кога се спроведува?

Процесот на оцена на влијание врз животната средина за предложени развојни политики, програми или развојни планови е познат под името стратегиска оцена на влијание врз животната средина.

Во основа овој процес е систематски и транспарентен и ги утврдува потенцијалните ефекти врз животната средина од страна на предложените стратешки планови и проекти за развој.

Во суштина, неговата цел е да ги воведо принципите на одржливост во предложените политики и стратешки планови за развој преку нудење алтернативи за истите во раната фаза на нивното планирање и подготовка кои ќе придонесат кон зголемување на придобивките во животната средина и квалитетот на живот на засегнатите граѓани.

По предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, Владата на Република Македонија ги пропишува односно одредува потребните стратегии, планови и програми (или плански документи) за кои задолжително се спроведува процес на стратегиска оцена на влијание врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

Вообичаено, стратегиска оцена на влијание врз животната средина се врши за плански документи од областа на земјоделството, шумарството, рибарството, енергетиката, индустријата, рударството, транспортот, регионалниот развој, телекомуникациите, управувањето со отпадот, управувањето со водите, туризмот, просторното и урбанистичко планирање и користење на земјиштето. Исто така овој процес се применува при изработка на Националниот акционен план за животна средина и на локалните акциони планови за животна средина, како и на сите стратегиски, плански и програмски документи поврзани со изведба на проекти за кои се врши оцена на влијание врз животната средина.

За планските документи кои не се наведени погоре, стратегиска оцена се врши само во случај кога постои голема веројатност дека истите можат да имаат значително влијание врз животната средина и истата се определува од, за таа цел поставените критериуми од Владата на Македонија. На пример, слично како и кај оцената на влијание врз животната средина, стратегиска оцена на влијание врз животната средина не се спроведува за плански документи кои се донесуваат за:

- Потребите на одбраната на Македонија;
- За време на воена или вонредна состојба;
- Во областа на финансиите и Буџетот на Македонија, и буџетот на општината, на градот Скопје и општините на град Скопје.

Како се спроведува процесот на стратегиска оцена на влијание врз животната средина?

- **Подготовка на Извештај за животна средина**

Во случај кога по определен плански документ е потребно спроведување на стратегиска оцена на влијание врз животната средина, процесот го спроведува органот кој го промовира планскиот документ и тој подготвува Извештај за стратегиската оцена на влијание врз животната средина наречен „Извештај за животна средина“, чиј обем и деталност на информациите ги определува Владата на Македонија по предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

- **Објавување на Извештајот**

По изготвувањето на „Извештајот за животна средина“, органот кој го подготвува, задолжително го објавува истиот заедно со нацрт-планскиот документ најдоцна 5 дена по неговото комплетирање и го определува местото каде може да се разгледа.

- **Учество на јавноста**

Органот исто така објавува и информација за постапката за учество на јавноста. Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, и органите засегнати од имплементацијата на планските документи, како и правните и физички лица и јавноста можат да го достават своето мислење во врска со нацрт-планскиот документ и извештајот за животната средина, до органот кој го подготвува планскиот документ, во рок од 30 дена од денот на нивното објавување. Сите мислења се сумираат од страна на промоторот на планскиот документ во посебен извештај кој го доставува до органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина.

- **Оценување на соодветноста на извештајот**

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја оценува соодветноста на извештајот за животната средина во рок од 60 дена од денот на доставувањето на документацијата и истата ја доставува до органот кој го усвојува планскиот документ. Во случај кога органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина промовира плански документ, тој може извештајот за животна средина и оцената на неговата соодветност да ги објави за јавноста во исто време.

- **Одлука и објавување на одлуката**

Органот кој го усвојува планскиот документ во процесот на одлучување е должен да го земе предвид и мислењето на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во врска со соодветноста на извештајот за животната средина како и извештајот кој ги содржи мислењата на сите засегнати органи како и засегнатата јавност.

Органот е должен одлуката да ја објави според член 69 став 5 (Министерот го пропушува начинот на објавување...)

- **Мониторинг**

Ефектите од спроведувањето на планскиот документ врз животната средина и здравјето на луѓето се следат од страна на органот кој го спроведувал документот. Сепак, било кое физичко или правно лице како и здруженијата на граѓани активни на полето на заштита на животната средина се должни да го известат органот надлежен за работи од област на животна средина за увидените негативни ефекти од спроведувањето на планскиот документ.

Случај на прекугранична стратегиска оцена на влијание врз животната средина

Во случаите кога се изработуваат плански документи во Македонија или во друга земја при што Македонија и нејзините граѓани се засегнати од нивното влијание во прекуграничен контекст, стратегиската оцена на влијанието од овие програми ја спроведува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и истиот ги спроведува консултациите со сите засегнати страни.

Во јануари 2003 година од во рамките на Еспо конвенцијата е усвоен протоколот за стратешка оцена на влијанија врз животната средина со кој земјите потписнички се обврзуваат на спроведување на овој процес. Сепак, искуствата од Европската унија покажуваат дека има малку пракса и традиција во спроведувањето на овој процес. Повеќе информации за СЕА протоколот на ЕУ може да прочитате на http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm.

Стратегиска оцена на прекуграничното влијание врз животната средина на планскиот документ кој се изведува од друга држава

Ако Македонија добие известување од надлежен орган на некоја држава за потенцијални прекугранични влијанија од определен плански документ, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на Македонија е должен веднаш да започне постапка за оцена на засегнатоста на Република Македонија од реализацијата на планскиот документ. Доколку органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина оцени дека планскиот документ може да има влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето во Република Македонија, веднаш го известува надлежниот орган на другата држава за намерата релевантните институции и засегнатата јавност на Република Македонија да се вклучат во консултациите пред усвојувањето на планскиот документ според условите дефинирани со Еспо конвенцијата⁵.

Надлежности на единиците на локалната самоуправа

Кога планските документи ги донесува органот на локалната самоуправа, органите на градот Скопје или единиците на локална самоуправа на градот Скопје или советот на единиците на локална самоуправа, советот на градот Скопје или советите на единиците на градот Скопје, стратегиската оцена на влијание врз животната средина по планските документи ја спроведуваат Градоначалниците на единиците на локална самоуправа, Градоначалникот на градот Скопје и Градоначалниците на единиците на локална самоуправа на градот Скопје. Во случаите кога планскиот документ го донесува орган на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, Советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје тој може да одлучи да не се спроведува стратегиска оцена на планските документи само по претходно одобрение од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Во случаите кога планскиот документ го донесува орган на државната управа, државниот орган надлежен за изготвувањето на планските документи може да одлучи да не врши стратегиска оцена само по претходно одобрение од Владата на Република Македонија.

Процесот на стратегиска оцена на влијание врз животната средина за органот кој го подготвува планскиот документ тече по следниот редослед:

---

⁵ За повеќе детали околу Еспо Конвенцијата погледни го делот за прекугранична оцена на влијание врз животната средина (во поглавјето Оцена на влијание врз животната средина).

- **Подготовка на Извештај за животна средина**

За постапката за изготвување на „Извештајот за животна средина“, органот кој планира да го спроведе планскиот документ најмува лице од Листата на експерти⁶. Во случај извештајот да го подготвува други или други лица кои не се наоѓаат на Листата на експерти утврдена со Законот, тогаш извештајот задолжително треба да е потпишан од експерт од Листата.

- **Објавување на извештајот**

Во рок од пет дена по завршувањето на изработката на извештајот за стратегиската оцена органот кој планира спроведување на планскиот документ е должен да го објави извештајот како и информации за нацрт-планскиот документ, местото каде може да се добијат на увид понатамошни и информации за учество на јавноста во процесот. Истовремено, органот кој го подготвува планскиот документ ги доставува извештајот и нацрт- планскиот документ до органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина.

- **Учество на јавноста**

По истекот на рокот за сугестии, мислења и коментари по планскиот документ од страна на засегнатите страни, органите на единиците на локална самоуправа, градот Скопје и единиците на град Скопје се должни да подготват посебен извештај кој ќе ги содржи сугестиите, барањата и коментарите од засегнатите страни. Многу е значајно, органот кој планира да го спроведе планскиот документ да ги земе предвид мислењата и сугестиите од засегнатите страни при изработката на крајната верзија на планскиот документ.

- **Одлучување и објава на одлуката**

Органот на единицата на локална самоуправа во процесот на одлучување е должен да го земе предвид и мислењето на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во врска со соодветноста на извештајот за животната средина како и извештајот кој ги содржи мислењата на сите засегнати органи како и засегнатата јавност.

Органот е должен одлуката да ја објави според член 69 став 5 (Министерот го пропушува начинот на објавување...).

- **Оцена на извештајот**

Органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина може да овласти лице кое ќе го оцени извештајот за животната средина. Лицето мора да биде избрано од Листата на експерти, но не смее да учествувало во подготовката на извештајот.

- **Мониторинг**

Органот кој го спроведува планскиот документ е должен редовно да ги следи ефектите од примената на планскиот документ врз животната средина и врз здравјето на луѓето со цел рано да ги детектира негативните влијанија кои можат да се појават. Во случај на појава на негативни ефекти од спроведувањето на планскиот документ, органот кој го спроведувал е должен за тоа да го извести органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина.

---

⁶ Листата на експерти е утврдена со Законот за животна средина, член 68.

Пример за учество на јавноста во процесот на стратешка оцена на влијанието врз животната средина

Стратешка оцена на просторниот план на Братислава, Словачка

Братислава како главен административен центар на Република Словачка преставува најголем градски центар со популација од околу 470 000 жители. Се простира на површина од околу 350 км² и истиот е поделен на 17 области при што во истиот се среќаваат најразлични начини на употреба на просторот почнувајќи од станбени зони, индустриски области и трговски центри, области за рекреација, како и области со сообраќајна инфраструктура.

Просторниот план кој е предмет на анализа во оваа статија преставува 10 по ред просторен план кој се изработува за главниот град на Р. Словачка почнувајќи од 18 век па до денешницата. Словачкото Министерство за животна средина, Градскиот совет на градот Братислава и јавноста се трите главни учесници во процесот на носење одлуки по предложениот плански документ.

Градскиот совет е органот кој ја носи завршната одлука по предложениот плански документ земајќи ги предвид наодите од извршената стратешка оцена по планскиот документ и мислењето на јавноста за нив.

По предлог на Градскиот совет, изработката на студијата за стратешка оцена ја спроведоа таканаречениот EIA центар при Технолошкиот Универзитет на Словачка во соработка со Универзитетот од Комениус подржани од органите на градот инволвирани во областа на просторно планирање.

Во процесот на изработка на стратешката оцена на планскиот документ, изработувачите на истата покрај должноста да ги информираат и консултираат сите надлежни органи (Министерство за животна средина, Градскиот совет на градот Братислава), истите спроведоа постапка за информирање на јавноста (*како трета страна во процесот на носење одлуки*) и испитувања на мислењата од истата за завршниот извештај на студијата за стратешка оцена по предложениот плански документ оставајќи простор за реализација на подобри алтернативи.

Рок за доставување мислења и сугестии по предложениот завршен извештај од страна на јавноста траеше 4 недели и во истиот период беше спроведен процес на консултации помеѓу експертите во оваа проблематика и засегнатите граѓани.

Следен чекор беше изработка на завршен извештај од процесот на стратешка оцена по планскиот документ, по што следувааше изработката на финалната верзија на просторниот план на градот Братислава од страна на градските власти и истата ги вклучи препораките од спроведената студија и мислењата на засегнатата и пошироката јавност. По завршувањето на нејзината изработка истата е ставена на увид на јавноста со можност за давање сугестии и коментари во рок од 30 дена од денот на нејзиното објавување. По истекот на овој период и добивањето на формалното одлука на одобрување од страна на Министерството за животна средина на Словачка, со одлука на Советот на градот просторниот план стапува на сила.

Интегрирано спречување и контрола на загадувањето

Што е интегрирано спречување и контрола на загадувањето?

Целта на интегрираното спречување и контрола на загадувањето е минимизирање на загадувањето од различни извори. Сите инсталации наведени во Анекс 6 и 7 се должни да обезбедат дозвола од надлежните органи, во спротивно, тие не смеат да работат. Дозволите кои се издаваат се базираат на концептот на **најдобро достапни техники**.

Според Законот, под **најдобри достапни техники** се подразбира најефективната и најнапредната фаза во развојот на методи на работа кои ќе овозможат спречување и онаму каде што тоа не е практично возможно, намалување на емисиите и на негативното влијание врз животната средина.

Притоа:

- под **техники** се подразбира користената технологија и начинот на којшто инсталацијата е конструирана, се одржува, се користи и престанува да работи;
  - под **достапни техники** се подразбира степенот на развој на техниките што се применуваат во соодветниот индустриски сектор, под економски и технички исплатливи услови, земајќи ги предвид трошоците и предностите, без оглед на тоа дали техниките се користат или се развиени и/или произведени во Република Македонија, доколку се разумно достапни за операторот;
  - под **најдобри** се подразбираат оние техники кои се најефективни во постигнувањето на високо општо ниво на заштита на животната средина во целина.
- Честопати, концептот на најдобри достапни техники значи доста радикални подобрувања во животната средина и понекогаш за компаниите неговата примена може да биде доста скапа.

Причината за воведување на ваквиот систем е поради неодржливиот начин на производство и потрошувачка. Вистина е дека во изминатата декада се направени големи напори за намалување на загадувањето од неколку големи загадувачки супстанции и дека постепено загадувањето од индустријата се „пренесува“ на другите извори како сообраќајот и комуналниот отпад и хемикалии. Сепак, индустриските процеси на производство сеуште завземаат огромен процент од вкупното загадување во Европа (за загадувачите како гасовите на стакленичка градина, слободните честички и отпадот) и затоа е многу значајно дополнително да се намали нивниот придонес кон „неодржливоста“. Покрај тоа, многу е полесно да се променат начините на производство на 20 000 компании отколку да се променат навиките на потрошувачка на стотици илјади жители во Европа.

„Интегрирано“ значи дека дозволите треба да го земат предвид *целокупното* влијание на фабриката врз животната средина како емисиите во воздухот, водата и почвата, создавањето отпад, употребата на сурови материјали, енергетска ефикасност, бучава, заштита од несреќи, управување со ризици и сл. Со оглед на тоа дека дозволите треба да се базираат на најдобро достапни техники, на надлежните органи им треба помош во дознавањето кои техники се всушност најдобро достапни.

Европската комисија формираше биро за интегрирано спречување и контрола на загадувањето со околу 30тина сектори кои работат на таканаречените **референтни документи за најдобри достапни техники** (англ. BREF). Иако овие документи се наменети да им помогнат на надлежните органи во донесувањето одлуки, тие не се „врезани во камен“ па затоа, одлуката ја донесува надлежниот орган земајќи ги предвид техничките карактеристики на инсталацијата, географската локација и локалната состојба со животната средина. Овие документи за сите видови инсталации поодделно се достапни на англиски јазик на <http://eippcb.jrc.es/pages/FActivities.htm>.

Според законот за животна средина на Македонија, Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина формира научно-техничка Комисија за најдобро достапни техники за определување на најдобрите достапни техники за А интегрираните дозволи.

Инсталации

Кога се зборува за инсталации, под овој термин се подразбира „неподвижна техничка единица каде што се вршат една или повеќе пропишани активности и активности кои се непосредно поврзани со нив, а кои би можеле да имаат ефект врз емисиите и врз загадувањето“. Или пак, кога се говори за инсталација за спречување и контролата на хавариите со учество на опасни супстанции, тогаш тоа е техничка единица во рамките на систем во кој се произведуваат, употребуваат, складираат или се ракува со опасни супстанции. Таа ја вклучува целокупната опрема, објектите, цевководите, машините, алатките, приватните железнички споредни колосеци, станиците за истовар кои ја опслужуваат инсталацијата, складовите или сличните градби, потребни за работа на инсталацијата. Под постоечка инсталација се подразбира инсталација која е оперативна односно работи пред 01.07.2007 година.

Интегрирани дозволи А и Б

А интегрираните дозволи ги издава органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина. Затоа, барањето за издавање ваква дозвола се упатува до органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина, додека за Б интегрираните дозволи, ова барање се доставува до општината бидејќи надлежен орган за издавање на Б интегрирана дозвола е општината (односно градоначалникот на општината). Исклучок на ова правило е кога инсталацијата се наоѓа на заштитено подрачје согласно законот и во тој случај Б интегрираната дозвола ја издава органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина.

А интегрирани дозволи

Бидејќи овие дозволи се издаваат од страна на органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина, во овој прирачник ќе биде образложен процесот на учество на јавноста и нејзиното информирање, додека процедурата за доставување на барањето и неговата обработка операторите на инсталации можат да ја најдат во Законот за животна средина.

- **Барање**

Во процесот на издавање на барањето, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина има должност да достави копија од барањето за издавање на А интегрирана дозвола до единицата на локална самоуправа во чија област се наоѓа инсталацијата. Во случај здружение на граѓани основано со цел заштита на животната средина да побара увид во барањето, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина е должен истото да го достави до здружението.

Исто така, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина во рок од седум дена по приемот на барањето е должен да го објави во најмалку еден национален дневен весник и на интернет страницата на органот, на трошок на барателот. Во рок од 15 дена по објавувањето на барањето, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина е должен на јавноста да и обезбеди пристап до информациите релевантни за ова прашање, потребни за оформување на мислење.

- **Учество на јавноста во процесот на донесување на одлука по барањето**

Во рок од 30 дена по објавувањето на барањето, јавноста може да ги даде своите ставови и мислења во писмена форма, при што, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина не е обврзан, при одлучувањето да ги земе предвид доставените мислења. Но, во образложението за дозволата органот треба да наведе кои мислења биле земени предвид, а кои не и да ја наведе причината за тоа.

Доколку јавноста побара, инвеститорот е должен да организира јавна расправа за барањето, и тоа, не подоцна од 10 дена по истекот на 30 дена наведени погоре. Доколку се организира јавна расправа, органот на државната управа ја известува општината за оваа обврска на инвеститорот. Инвеститорот е должен да ја извести засегнатата јавност за одржувањето на јавната расправа (како за локацијата и времето, така и за сите информации поврзани со барањето за дозволата). Известувањето се објавува во најмалку еден дневен национален весник, на интернет страницата на органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина како и на огласната табла во општината каде се наоѓа инсталацијата за која се бара дозволата. Дополнително, Инвеститорот може и писмено да ги покани засегнатите лица кои упатиле мислење, барање за јавна расправа или изразиле ставови по однос на барањето и да ги извести за точната локација и време на одржување на јавната расправа.

Од јавната расправа инвеститорот подготвува записник со стенограмски забелешки.

- **Одлука по барањето**

Во рок од 60 дена по истекот на 30те дена наменети за консултации со јавноста, органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина ја издава А- интегрираната дозвола. Рокот од 60 дена може да биде продолжен во исклучително сложени случаи, но не повеќе од 30 дена. Во случај да податоците и документите поднесени со барањето не ги задоволуваат потребите за издавањето на дозволата, органот бара дополние од инвеститорот (во рок не пократок од 15 дена).

Органот на државната управа не издава дозвола доколку: барањето содржи информации кои навестуваат можни штетни влијанија врз животната средина, не е во согласност со друг закон, предложените техники не се согласни со најдобрите достапни техники, и/или операторот не ги доставил потребните податоци и во назначениот рок.

- **Издавање на А интегрирана дозвола**

Органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина по одлуката донесува решение за издавање на А интегрирана дозвола. Против решението, засегнатите физички и правни лица (вклучувајќи ги и здруженијата на граѓани основани со цел заштита и унапредување на животната средина) можат да поднесат жалба до Второстепената Комисија на Владата на Македонија. Значајно да се напомене е дека жалбата не го одложува извршувањето на решението.

- **Објавување на дозволата**

Органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина во рок од 15 дена од издавањето на дозволата ја објавува на својата интернет страница и во еден национален дневен весник. Исто така, сите информации поврзани со процесот на учеството на јавноста ги прави достапни за заинтересираната јавност.

- **Пренос на А интегрирана дозвола**

Откако дозволата била доделена на еден оператор, таа може да биде пренесена на друг со посебна постапка (доставување на заедничко барање на два оператора). При тоа, органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина е должен во рок од 60 дена по доставувањето на барањето да донесе решение по ова прашање. Сите правни и физички лица како и здруженија на граѓани (од област на животната средина) можат да поднесат жалба на решението до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управните работи од втор степен.

Градоначалникот на општината во рамките на 30те дена за консултации со јавноста, може да организира јавна расправа во врска со барањето.

Б интегрирани дозволи

Б интегрираните дозволи се потребни за инсталациите наброени во Анекс 6. За разлика од А интегрираните дозволи, Б интегрираните дозволи се во комплетна надлежност на локалната самоуправа, односно на општината и нејзиниот градоначалник. Исклучок е само случајот кога инсталацијата се наоѓа во заштитено подрачје (при што за издавањето на дозволата ќе одлучува органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина).

- **Барање за Б интегрирана дозвола**

Операторот на инсталацијата доставува барање за издавање Б интегрирана дозвола до градоначалникот на општината во чија територија се наоѓа инсталацијата. Во случај инсталацијата да се наоѓа во две или повеќе општини, операторот го доставува барањето до општината на чие подрачје се наоѓа поголемиот дел од инсталацијата. Барањето за дозвола треба да биде доставено во писмена (3 оригинални примероци) и електронска форма. По приемот на барањето општината спроведува посета на инсталацијата за проверка на доставените податоци.

- **Донесување решение за Б интегрирана дозвола и издавање на дозволата**

Доколку општината смета дека влијанието на инсталацијата врз животната средина е во рамки на пропишаните граници, во рок од 60 дена по приемот на барањето таа донесува решение со кое се издава дозволата.

Доколку за работата на инсталацијата се потребни други дозволи за испуштања во животната средина или користење природни богатства, општината не ја издава Б интегрираната дозвола пред издавањето на потребните дозволи.

Покрај тоа, општината нема да издаде дозвола за работа на инсталацијата доколку операторот не ја приложи издадената Б интегрирана дозвола. Исто така, за проекти за кои е потребно спроведување на оценка на влијание врз животната средина, Б интегрираната дозвола не може да се издаде без приложување на решението за согласност за спроведување на проектот (решението се издава од страна на органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина).

Надлежности на единиците на локална самоуправа во процесот на издавање А и Б интегрирани дозволи

Издавање на А интегрирани дозволи

Иако единиците на локална самоуправа не ги издаваат А интегрираните дозволи, тие имаат одредени обврски во процесот на донесување одлука за издавањето на дозволата.

Градоначалниците на општините се должни да му помогнат на органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина во донесувањето на вистинската одлука со тоа што во рок од 30 дена по приемот на копијата од барањето за дозвола, на органот му достават свое мислење по ова прашање. Мислењето треба да го достават во писмена форма, согласно наводите во барањето. Доколку општината не испрати мислења по барањето, се смета дека нема забелешки по тоа прашање.

Доколку единицата на локална самоуправа упати писмено барање за дополнителни информации, органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина е должен тие да ги направи достапни во рок од 15 дена од приемот на писменото барање.

Издавање на Б интегрирани дозволи

За издавање на Б- интегрираната еколошка дозвола, општината и градот Скопје, треба да имаат определено најмалку едно лице во локалната администрација за секој сектор на индустријата што постои на нејзиното/неговото подрачје, кое има висока стручна спрема од областа на техничките науки. Општините може да формираат заедничка администрација за издавање на Б- интегрирани еколошки дозволи.

Градоначалникот на општината е должен да води општински регистар на Б интегрирани дозволи за подрачјето во кое биле издавани овие дозволи. Копија од овој регистар треба да биде доставена до органот на државната управа надлежен за работите од област на животната средина.

Во врска со трошоците и надоместоците поврзани со издавањето и поседувањето на дозволата како и надзорот, Советот на општината одлучуваат за нивната висина.

Посебни случаи - прекугранични влијанија-

А интегрирани дозволи

Случај на прекугранично влијание кога инсталацијата се наоѓа во друга држава

Кога друга држава издава А интегрирана дозвола за инсталација која може да има негативни влијанија врз Македонија, тогаш се применуваат начелата на Еспо конвенцијата. При оваа постапка, штом органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина добие известување од другата држава за покренатата постапка за издавање на дозвола, тој веднаш спроведува оценка на засегнатоста на Македонија од оваа инсталација.

Доколку органот утврди дека оваа инсталација може да има негативни последици по здравјето на луѓето и животната средина во Македонија, тој го известува надлежниот орган во другата држава за намерата да учествува во процесот на учество на јавноста во донесувањето одлука по ова прашање. Истовремено, органот ја известува и Македонската јавност и сите релевантни институции за намерата и начините на учество (утврдени од другата држава).

Во случај некој друг орган или институција дознае за ваков процес на издавање дозвола за инсталација со потенцијални негативни влијанија врз Македонија, должни се за тоа да го известат органот на државната управа надлежен за работите од област на животна средина.

Пример за учество на јавноста во процесот на издавање А интегрирана дозвола

Фарма за одгледување свињи во Сулишевице, војводство Померанија, Полска ***(овој пример сеуште треба да се дополни со информации кои се чекаат од Полска)***

Оваа фарма се обидува да добие А интегрирана дозвола од април 2004 година. Фармата била неодамна изградена и во моментот се развива. Уште во ноември 2004 година, фармата успеала да добие А интегрирана дозвола, но здружението Полска зелена мрежа кое учествуваше во процесот на учество на јавноста поднесе жалба по донесената дозвола. Ова здружение аргументираше дека фармата не ги исполнува сите услови и има малку простор за складирање на изметот од свињите.

Министерството за животна средина се согласи со Полската зелена мрежа бидејќи дозволата не била соодветна на стандардите за заштита на животната средина и природата. Сега фармата се унапредува и гради ново складиште за изметот, и ги подобрува стандардите. Во моментот фармата чека одобрување на повторно поднесеното барање за А интегрирана дозвола.

Очигледно е дека доколку организацијата Полска зелена мрежа не се вклучила во процесот и не настапила систематично и стручно кон проблематиката, оваа фарма би оперирала под зацртаните стандарди и би причинувала значителни проблеми врз животната средина. Но, поради учеството, навремено реагирање и вклучување во процесот од страна на граѓанскиот сектор, фармата се подобрува, ги исполнува стандардите и во скоро време ќе добие А интегрирана дозвола за работа.

Практични совети и препораки

Совети за граѓаните за учество на јавноста во донесувањето одлуки од област на животната средина

Процесот на учество на јавноста во донесувањето одлуки треба да биде прифатен како двостран односно, тој нема да функционира доколку една од страните не дава придонес. Затоа, без разлика колку добро се дефинирани законите и колку тие детално го дефинираат процесот на јавното учество, сепак тој не може да биде успешен доколку не постои интерес или засегнатост од граѓаните.

Граѓаните треба да се свесни дека животната средина е сфера која сите ги засега. Случај на загадување на водата на сите извори во Скопје подеднакво ги засега докторот и градежниот работник, кои живеат во општина Центар и Шуто Оризари. Затоа, граѓаните треба да се запознаени со нивните права да бидат информирани и да знаат за состојбата и случувањата со животната средина. Од голема важност е тие да се информираат, да бараат информации, да пишуваат писма, да учествуваат во јавните расправи и состаноци за да активно ја креираат сопствената иднина, преку учество во донесувањето одлуки за животната средина во кои живеат и ќе живеат.

Јавни расправи

Еден од најефективните начини за јавно учество се јавните расправи. Граѓаните треба да бидат свесни дека тие можат да побараат одржување на јавна расправа. Работите кои не смеат да се заборават и пожелно е да се побараат од организаторот на јавната расправа се следни:

- Јавните расправи треба да се одвиваат на пријатни места во соодветно време за да овозможат максимално присуство на заинтересираните (достапност на локацијата преку јавен транспорт или локација во непосредна близина на засегнатото население, не за време на празници или работно време и сл.);
- Корисно е доколку квалификувано и независно лице ја потпомага расправата (го води процесот непристрасно и овозможува учество и придонес од сите присутни);
- Треба да се овозможи слободен пристап на медиумите;
- Треба да се овозможи доволен капацитет на местото на расправата за да не дојде до несакано отсуство на заинтересирани лица поради недостаток од простор;
- Пристапот кон јавната расправа треба да е слободен за секого, без несоодветни мерки или забрани за присуство (барање лична идентификација и сл.);
- Огласувањето на расправата треба да се направи минимум 3 недели пред нејзиното одржување. За точниот датум и место треба да се известат сите граѓански здруженија кои покажуваат интерес и волја за присуство и учество во овој процес, и тоа е пожелно да се стори 6 недели пред расправата.

Пример за барање за одржување на јавната расправа со листа препораки може да се погледне во Анекс 5 (Пример 1).

Комуникација со надлежните органи

На граѓаните треба да им биде јасно дека комуникацијата со надлежните органи во врска со животната средина е многу ефективна алатка за нивното учество во донесувањето одлуки. Тие не треба да стравуваат дека нема да им биде одговорено или пак дека ќе добијат негативен одговор. Напротив, комуникацијата и првичното информирање се клучни за воспоставување на добри односи со надлежните органи. Примери и корисни препораки за изгледот на пишаната комуникација се дадени во

поглавјето „Писмени обраќања кон органите на државната управа надлежни за животна средина“.

Кога граѓаните се информираат користејќи го телефонот, предвид треба да ги имаат следните елементи на конструктивен телефонски разговор кој ќе резултира со успех:

- На почетокот, поздравете го соговорникот.
- Претставете се и прашајте со кого разговарате.
- Не зборувајте многу, туку концизно образложете го Вашето барање.
- Потенцирајте ги заедничките цели и нагласете ја Вашата желба за соработка.
- На крајот од разговорот накратко сумирајте го дискутираното.

Корисно е исто така да:

- Пред повикот бидете барем малку информирани (прашањето е половина од одговорот).
- Не заборавите во текот на целиот разговор да бидете учтиви и пријатни.
- Кога барате одредена информација, бидете упорни.
- Ако се јавувате на мобилен телефон, најпрво прашате дали соговорникот има време и да не случајно го/ја вознемирувате.
- Доколку познавате некого (колега на соговорникот, пријател) се повикате на тоа познанство.
- Го направите повикот во соодветно време (не за време на пауза).
- Го замолите соговорникот да запише дека ќе Ви ја даде бараната информација.
- Секогаш при рака имате хартија и пенкало за да водите белешки од разговорот.

Совети за единиците на локална самоуправа за учеството на јавноста

Рано вклучување на јавноста

При реализацијата на предложените развојни проекти и стратешки програми раното вклучување на засегнатата и пошироката јавност е од големо значење како за животната средина така и за предложените развојни активности. Ова се гледа првенствено во фактот дека раното вклучување на јавноста остава простор да се разгледаат сите можни алтернативи по предложените проекти и програми, со цел избегнување на нивните негативни влијанија врз животната средина како и фактот дека со вклучувањето на јавноста во раната фаза на планирање и спроведување, таа добива улога на „ко-реализатор“, со што предложените проекти и програми го подобруваат својот социјален карактер и стануваат поприфатливи за популацијата засегната од нивната имплементација. Раното вклучување на јавноста во процесот на планирање, па и одлучување по дадените проекти и програми овозможува:

- Идентификација на клучните прашања и влијанија врз животната средина од предложените развојни проекти и стратешки програми,
- Запознавање со ставовите на засегната и поширока јавност,
- Овозможува помош во облик на локална експертиза и знаење,
- Идентификација на можните алтернативи и опции за предложените развојни проекти и стратешки програми,
- Дава гаранција дека луѓето и групите засегнати од имплементацијата на овие проекти и програми се вклучени во процесот на носење одлуки и на тој начин се оневозможува донесување на несоодветни и неповратни одлуки.

Известување и информирање на јавноста

За да се овозможи постојано информирање на јавноста за случувањата во општината, неопходно е единицата на локална самоуправа да воспостави најсоодветен систем на информирање и известување на жителите во општината.

Како најевтин и најлесен начин за информирање и известување на јавноста е интернетот, односно известувањето по електронски пат. Единицата на локалната самоуправа може да постави своја интернет страница на која редовно ќе поставува извествања од област на животната средина- оваа активност бара малку ресурси но е доста ефикасен начин, бидејќи не само што ќе овозможи масовно информирање на заинтересираната јавност и граѓански здруженија, туку и ќе го развива информатичкото општество.

Доколку единицата на локална самоуправа не е во можност да постави и редовно да одржува интернет страница, тогаш информирањето и известувањето треба да е директно поврзано со секојдневната работа на администрацијата во единицата. Огласната табла е едно од местата на кои треба редовно да се поставуваат информации и известувања. Корисно е и одржување на информативни состаноци и дискусии по одредени прашања во интерес на граѓаните.

Единицата на локална самоуправа треба да воспостави и информативен центар каде секој граѓанин ќе може да се информира (телефонски и лично) за она што го работи единицата. Лицата вработени во центарот треба да се љубезни и услужни и доколку не ја поседуваат информацијата да го насочат граѓанинот до местото каде ќе може да ја добие бараната информација.

На граѓаните треба да им се овозможи бесплатно пребарување на информациите и податоците со кои раководи општината. Доколку е потребно копирање на поголем број документи, возможно е за издавањето на таа информација да се побара паричен надоместок, но исклучиво во износ кој не ги надминува реалните трошоци за нејзиното издавање.

Како до ВИСТИНСКАТА одлука?

Честопати донесувањето на одлука е тежок процес кој на крајот редовно е критикуван од една или друга засегната страна.

Во процесот на одлучување, има неколку стадиуми, во кои е неопходно да се остане непристрасен и студиозно да се пристапи кон решавањето на проблемите.

Чекор 1.

За време на јавната расправа или по писмен пат, во текот на периодот за консултации со јавноста, засегнатата јавност дала забелешки. Првиот чекор е сумирање на забелешките, предлозите и сугестиите од страна на јавноста во посебен извештај. Овој извештај ќе биде многу корисен документ во процесот на донесување на одлуката и неговото подготвување треба да е непристрасно и професионално.

Чекор 2.

Анализирањето на овој извештај ќе даде многу корисни податоци. Може да се подготви листа на позитивни и негативни коментари, да се групираат по конкретни прашања, да се сумира нивниот број, тежина, релевантност. Повторно, задржувањето на непристрасноста е клучен елемент и во овој чекор.

Чекор 3.

По анализата, веќе треба да е јасно кои коментари ќе бидат земени предвид а кои не. Треба да се задржи реалниот пристап кон нештата и да се внимава на коментарите кои се навистина насочени кон подобрување на животната средина и заштитата на човековото здравје. Понекогаш и најрадикалните коментари можат да „ги отворат очите“ и да насочат кон поинаков начин на размислување. Во подготовката на завршниот извештај од процесот на учество на јавноста (кој треба да е различен од извештајот на сумирани коментари!) по секој коментар треба да се образложи дали бил земен предвид во донесувањето на одлуката и ако не, кои биле причините за тоа. Се разбира, ова може да претставува тешка и заморна вежба, но е единствениот начин процесот на одлучување да биде навистина транспарентен.

По донесувањето на одлуката, таа треба да се објави и јавноста треба да биде информирана. Во некои случаи ќе биде доволно долуката да се објави во дневниот печат и на интернет, но понекогаш може да биде организиран и информативен состанок со засегнатите страни. Истиот може да се искористи за презентирање на плановите по донесената одлука и да се добие наклонетоста од јавноста бидејќи во овој случај, општината е транспарентна и отворено го образложува процесот на одлучување, што секако е во интерес на јавноста.

Писмени обраќања кон органите на државната управа надлежни за животна средина

Кога граѓаните се обраќаат писмено до органите надлежни од област на животната средина, неопходно е да знаат дека нивното писмо најпрво стигнува во архивата на органот. За да се олесни работата на лицата вработени во администрацијата на органот, и да се обезбеди стигнување на пратката до вистинското место, многу е важно писмото да биде точно адресирано и по можност да е упатено до лице од органот (неговото име и презиме да биде назначено на пратката), или пак до одреден оддел надлежен за специфичното прашање во рамки на органот.

Како треба да изгледа едно писмо?

Структура:

- Едно писмо не треба да биде поголемо од една страна (A4 формат)
- Ако писмото го испраќа организација или институција, треба да содржи меморандум со следните податоци: име и адреса на организацијата која го пишува писмото, име и функција и адреса на барателот, контакт информации (телефон, факс, електронска пошта).
- Ако писмото го испраќа граѓанин, треба да содржи име и презиме и контакт информации на испраќачот (адреса и телефон за контакт).
- Доколку има, писмото треба да содржи референтен број
- Предмет на писмото
- Датум

Содржина:

- Воведен збор (како Почитуван/а/и и сл.).
- Ако писмото го испраќа организација тогаш треба да има краток опис на организацијата.
- Целта за која се бара информацијата.
- Повикување на одреден правен акт или конвенција.
- Изложување на барањето во главниот дел од писмото.
- Поздравен збор (Со почит и сл.) и потпис.
- Листа на приложени документи (други писма, написи, извештаи и сл).
- Листа на лица/институции кои добиле копија од истото писмо.

Детален изглед на барање, жалба и друг вид на писмено обраќање се дадени во Анекс 5 (Пример 1, 2 и 3).

Анекси

Анекс 1. Терминологија и користени кратенки

Овој анекс ќе се подготви последен, пред финализирање на прирачникот.

Анекс 2. Содржина на Студија за оцена на влијание врз животната средина

Студијата за оценката на влијанието врз животната средина треба да ги исполнува следните барања:

- Да содржи опис на проектот заедно со информации за локацијата, карактерот и големината на проектот и на потребната земјишна површина;
- Да содржи опис на животната средина и на нејзините медиуми на локацијата;
- Да содржи опис на природното, културното и историското наследство и на пределот;
- Да содржи опис на видот и количините очекувани емисии, особено на емисиите во воздухот и отпадните води, цврстиот отпад, како и други информации потребни за евалуација на поголемите влијанија на проектот врз животната средина;
- Да содржи опис на мерките за спречување, намалување и елиминирање на влијанието врз животната средина, како и на мерките за враќање во поранешната состојба
- Да содржи опис на влијанијата на проектот врз животната средина имајќи го предвид нивото на развој на науката и прифатените методи за евалуација;
- Да содржи опис на карактеристиките на технологијата која се користи;
- Да содржи опис на алтернативните решенија за реализација на проектот што инвеститорот ги имал предвид и главните причини за избирање на предложената алтернатива; секогаш се вклучува и нултата алтернатива;
- Да содржи резиме на доставената студија без технички детали;
- Да содржи анализа на потешкотиите (технички недостаоци или недостиг на знаења) со кои инвеститорот или експертот биле соочени за време на подготовката на студијата; и
- Да содржи предлог за големината и карактеристиките на промената поради која е потребно да се ажурира студијата за оценката на влијанието врз животната средина.

Анекс 3. Листа на проекти подложни на изработка на студија за оцена на влијание врз животната средина

1. Рафинериите за сурова нафта (со исклучок на постројките за производство на масла од сурова нафта) и инсталациите за гасификација и за втечнување со 500 т или на повеќе јаглен или битуменозни шкрилци дневно.

2. Термо- електрични централи и другите инсталации за согорување, со топлински капацитет од 200 MW или повеќе.

3. Инсталации наменети:

- за преработка на радиоактивен отпад;
- исклучиво за конечно депонирање на радиоактивен отпад;
- исклучиво за складирање на радиоактивниот отпад на друго место, надвор од местото на создавање.

4. Инсталации за:

- примарно топење на железо и на челик, вклучувајќи и лиење, и
- производство на сурови обоени метали од руда, концентрати или секундарни суровини, со металуршки, хемиски или со електролитски процес.

5. Инсталациите за екстракција на азбест и за обработка и за трансформација на азбест и на производите што содржат азбест:

- за азбестно-цементните производи со годишно производство над 20.000 т готови производи,
- за фриксионите материјали со годишно производство над 50 т готови производи, како и
- за другите видови користење на азбест, доколку се користат повеќе од 200 т годишно.

6. Интегрирани хемиски инсталации, т.е. инсталациите за производство, од индустриски обем, на материји со користење на процесите на хемиска конверзија, во коишто неколку единици се поставени една до друга и се функционално поврзани една со друга и коишто се:

- за производство на базни органски хемикалии;
- за производство на базни неоргански хемикалии;
- за производство на вештачко ѓубре врз база на фосфор, азот или калиум (прости или сложени вештачки ѓубрива);
- за производство на базни производи, за заштита на растенијата и биоцидите;
- за производство на базни фармацевтски производи, со користење на хемиски или на биолошки процеси; и
- за производство на експлозиви.

7. Изградбата на:

(а) железнички сообраќај на големи растојанија и на аеродроми со должината на основната писта од 2.100 м или повеќе;

(б) автопатиштата;

(в) нов пат со четири или со повеќе ленти или повторно порамнување и/или проширување на постоечкиот пат од две или помалку ленти, за да се добијат четири или повеќе ленти, доколку таквиот нов пат или повторно порамнет и/или проширен сегмент од патот ќе има 10 км или повеќе во континуирана должина.

8. Инсталациите за депонирање на отпад, за горење, согорување, и физички и хемиски третман;

9. Црпење на подземни води или повторно полнење на подземни водни тела, доколку годишниот волумен на исцрпената вода или на повторно наполнетата вода е еднаков на или надминува $3 \times 10^6 \text{ m}^3$;

10. Системите за пренос на води меѓу речните сливови, со исклучок на системите за водоснабдување со вода за пиење, и тоа:

(а) Системите за пренос на води меѓу речните сливови заради спречување на можниот недостиг од вода доколку количеството пренесена вода надминува $20 \times 10^6 \text{ m}^3$ годишно.

(б) За сите други случаи, системите за пренос на водните ресурси меѓу речните сливови, каде што повеќегодишниот просек на протокот на сливот што се експлоатира надминува

100x106 м³ годишно и каде што количеството на пренесената вода надминува 10% од тој проток.

11. Пречистителните станици за отпадни води, со капацитет над еквивалентот од 10.000 жители.

12. Хидро- техничките објекти со кој се задржува вода со цел да се создаде постојана или временна акумулација на вода или други материји во течна состојба, чија висина е најмалку 5 м мерено помеѓу низводната ножица и непреливната круна, или која во просторот до круната може да акумулира повеќе од 100.000 м³ и брани чија височина е најмалку 10 м, или исполнуваат барем еден од следниве услови:

1. должината на круната на браната да е поголема од 500 м,

2. волуменот на акумулацијата да е поголем од 1.000.000 м³,

3. максималното протекување на преливникот да е поголемо од 2.000 м³/с.

13. Цевководите за пренос на гас, нафта или хемикалии со дијаметар поголем од 700 мм и/или со должина повеќе од 40 км.

14. Инсталациите за интензивно живинарство или свињарство со повеќе од:

(а) 40.000 места за бројлери, 20.000 места за кокошки несилки;

(б) 1000 места за гоење свињи (над 30 кг); или

(в) 350 места за маторици.

15. Индустриските постројки за:

(а) производство на пулпа од дрвена граѓа или од слични влакнести материјали;

(б) производство на хартија и картон со производствен капацитет повеќе од 20 т дневно

16. Каменоломите и површинските ископи, каде што површината на локацијата надминува 10 ха.

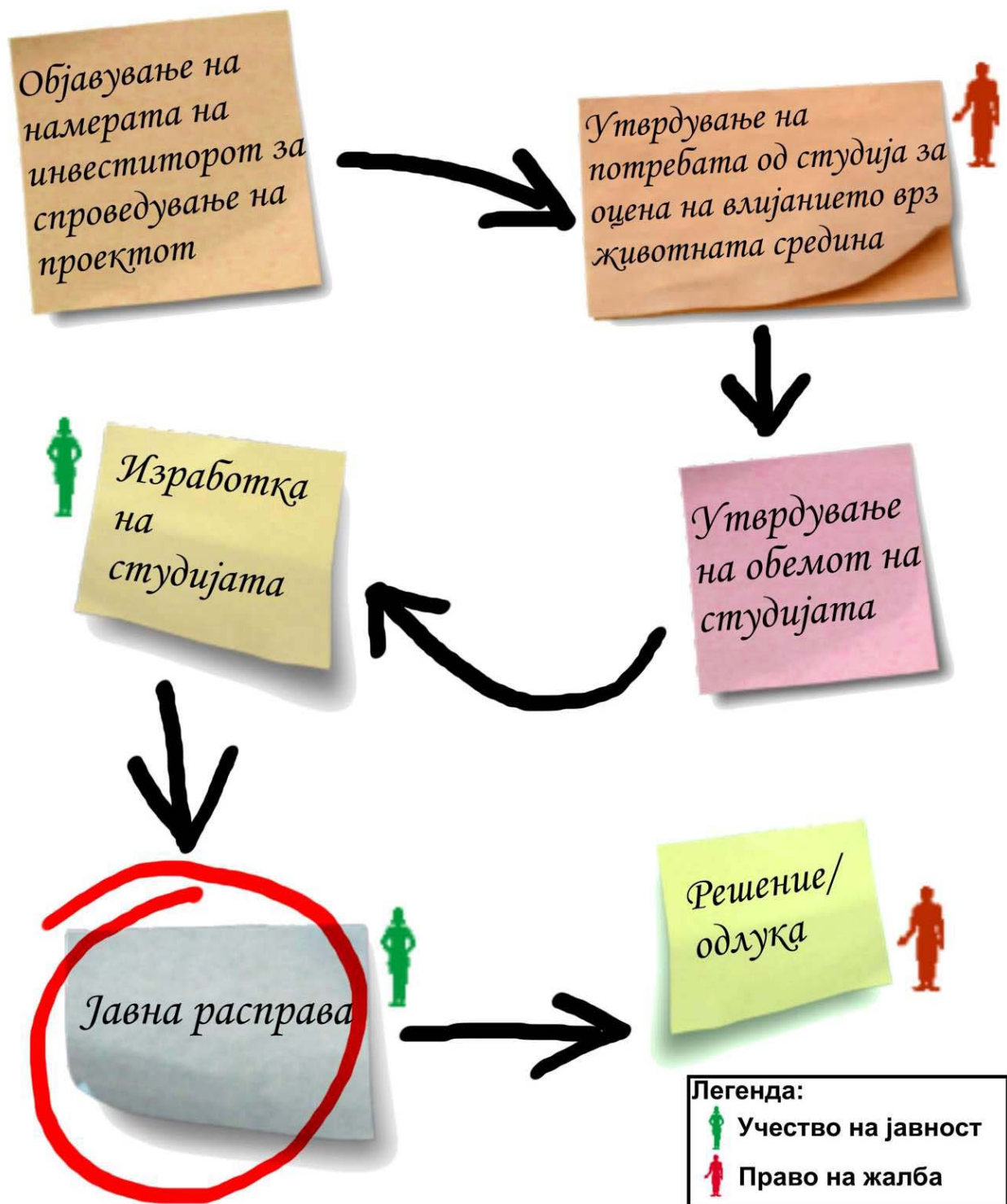
17. Поставување на далекуводи и други електроенергетски објекти со 110 kW или повисоко напонско ниво и со должина повеќе од 15 км.

18. Инсталациите за складирање на нафта, нафтени деривати, петрохемиски или хемиски производи со капацитет од 100.000 т или повеќе.

19. Инсталациите за производство на цемент.

20. Постројките за штавење на сурова кожа и на кожа.

Анекс 4. Шематски приказ на процесот на оцена на влијание врз животната средина и учество на јавноста во него

Анекс 5. Изглед на барање, жалби и други писмени обраќања

Пример 1. Дописка поврзана за јавна расправа

Здружение на граѓани „Велосипед“ - Скопје

Ул. „Максим Горки“ број 4, 1000 Скопје

Телефон/Факс: 02 3212 447

velosiped@yahoo.com

До
Македонија пат
Г-дин Ристе Петров

Бр. 03-132/1

Предмет: Јавна расправа за проектот „Проширување на булеварот Св. Климент Охридски“

Почитуван Г-не Петров,

Ви го пишуваме ова писмо за да Ви предложиме одржување на јавна расправа по повод проектот „Проширување на булеварот Климент Охридски“ и да Ви ги презентираме нашите предлози за расправата.

Сметаме дека од голема важност е јавноста да биде подетално информирана за самиот проект, но и да и се даде можност да го изрази своето мислење по повод проектот. На тој начин ќе овозможите отворен процес на одлучување и донесување на одлука поволна за сите засегнати страни.

1. Најпрво, би сакале да Ви предложиме одржување на информативен состанок со заинтересираните еколошки друштва најмалку една недела пред одржувањето на јавната расправа. Цел на овој состанок е да се овозможи подобро запознавање на организациите со самиот процес, односно со процедурите во текот на јавната расправа.
2. За подобро и масовно информирање на населението предлагаме изработка и дистрибуција на постер кој ќе ги содржи сите информации за јавната расправа. Исто така, очекуваме целиот процес да биде објавен во најмалку 1 национален дневен весник, како и во најмалку 3 локални радио станици и 1 локална ТВ станица.
3. Предлагаме расправата да започне во 16:30 часот, во работен ден. Ова го предлагаме бидејќи е можна слаба посетеност поради неможноста на заинтересираните страни да присуствуваат на расправата во текот на работното време. Би предложил расправата да се одржи во салата на Општина Центар, бидејќи овозможува масовно присуство на заинтересираните граѓани.
4. Би било пожелно расправата да ја води квалификувано и независно лице, односно личност која би го водела и потпомагала дијалогот меѓу страните. Ви го предлагаме Г-нот Живко Кратовски од Институтот за учество на јавноста од Скопје.
5. Очекуваме пристапот кон расправата да е слободен, односно да е овозможено масовно и слободно присуство на сите заинтересирани граѓани и медиуми без непотребни ограничувања.
6. Очекуваме на поставените прашања и коментари да одговорите најдоцна 30 дена од нивното поставување (односно не повеќе од 1 месец по јавната расправа). Доколку Ви е потребно повеќе време за нивното одговарање, тогаш треба да ги известите сите оние кои ги поставиле прашањата за точниот датум кога ќе им биде одговорено на нивните прашања и коментари.

Овие предлози ги доставуваме до Вас со намера да Ви го олесниме организирањето и текот на јавната расправа. Доколку имате коментари на нашите предлози слободно контактирајте со нас.

Се надеваме на успешна јавна расправа, и како резултат прифатлив проект за проширување на булеварот.

Со почит,

Мира Славјановска,
„Велосипед“ - Скопје

Скопје, 29 април, 2003 година

Пример 2. Жалба

До Градоначалникот на Општина Вевчани

Предмет: Жалба

Почитуван Г-не Градоначалник,

Со ова писмо би сакал да се пожалам за несоодветното работење на општината и ненавременото информирање на јавноста за промената на квалитетот на водата во реката, што ме засега не само поради здравствени туку и економски причини.

Имено, сопственик сум на мал рибник за пастрмки. Со дозвола од општината за потребите на рибникот користам вода од реката во близина на рибникот. Неодамна, во рибникот имаше помор на риби. По извршената анализа на умрените риби од лабораторијата добив податоци дека поморот е настанат поради високи концентрации на штетни материји во водата.

Сметам дека општината има обврска да ги информира граѓаните за состојбата со животната средина бидејќи тие информации ги засегаат граѓаните, нивното здравје и благосостојба, а во мојот случај и економска состојба. Поради овој пропуст на општината мојот бизнис е во значителна загуба.

Од овие причини, барам општината да преземе соодветни мерки за елиминирање на причинителот на загадувањето на реката и да ми ја надомести причинетата штета во износ од 120 000 денари.

Со почит,

Александар Стојчев

Вевчани, 6.6.2005

С. Вевчани
Контакт телефон: 046/ 123 456

Прилог: Копија од лабораторискиот наод.

Пример 3. Барање за информација

Здружение на граѓани „Велосипед“ - Скопје
Ул. „Максим Горки“ број 4, 1000 Скопје
Телефон/Факс: 02 3212 447
velosiped@yahoo.com

До
Македонија пат
Генерален директор

Бр. 03-122/1

Предмет: Барање за увид во документи

Почитуван Г-не Петров,

Здружението на граѓани „Велосипед“ е активно на полето на заштита на животната средина преку промоција на градскиот сообраќај и користењето на велосипеди како превозно средство.

Ви го пишуваме ова писмо во врска со проектот „Проширување на булеварот Св. Климент Охридски“ во Скопје и документите поврзани со него, бидејќи сакаме да се информираме околу целите на проектот и како тој ќе влијае врз развојот на градскиот сообраќај и дали ќе овозможи постоење на велосипедски патеки.

Повикувајќи се на Архуската конвенција која Македонија ја има ратификувано, би сакале да побараме пристап кон следните документи:

- Комплетен проект
- Техничка анализа на можните варијанти
- Анализа, проценка и споредба на трошоците на разгледуваните алтернативи.

Се надеваме дека ќе ни излезете во пресрет и дека наведените документи ќе може да ги погледнеме во понеделник, на 14ти април, 2003 година.

Однапред благодарам,

Мира Славјановска,
„Велосипед“
Скопје

Скопје, 11 април, 2003 година

Анекс 6. Активности на инсталации за кои е потребна А интегрирана еколошка дозвола

1. Енергетика

- 1.1. Согорувачки инсталации со номинален топлински влез поголем од 50 MW;
- 1.2. Рафинерии за минерална нафта и гас;
- 1.3. Инсталации за гасификација и втечнување на јаглен.

2. Производство и преработка на метали

- 2.1. Инсталации за пржење или за синтерување метални руди (вклучувајќи ја сулфидната руда);
- 2.2. Инсталации за производство на сурово железо или челик (примарно или секундарно топење), вклучувајќи и леење, со капацитет над 2,5 t/h;
- 2.3. Инсталации за обработка на ферометалите:
  - (а) валавници со капацитет над 20 t/h суров челик;
  - (б) ковачници со чекани чијашто енергија надминува 50 KJ по чекан, при што користената топлинска моќ надминува 20 MW;
  - (в) нанесување заштитни слоеви од растопен метал со влез поголем од над 2 тона суров челик на час;
- 2.4. Леарници за ферометали со производствен капацитет над 20 т/ден;
- 2.5. Инсталации
  - (а) за производство на обоени метали од руда, концентрати или секундарни суровини со металуршки, хемиски или со електролитски процеси;
  - (б) за топење, вклучувајќи и легирање, на обоени метали, вклучувајќи ги повторно добиените производи (рафинација, леење ливови итн.), со капацитет на топење над 4 т/ден за олово и кадмиум или 20 т/ден за сите други метали;
- 2.6. Инсталации за површинска обработка на метали и на пластични материјали со електролитски или со хемиски процес, доколку волуменот на процесните резервоари надминува 30 м³ ;

3. Индустија на минерали

- 3.1. Инсталации за производство на цементен клинкер во ротациони печки со производствен капацитет над 500 т/ден, инсталации за производство на вар во ротациони печки со производствен капацитет над 50 т/ден или во други печки со производствен капацитет поголем од 50 т/ден;
- 3.2. Инсталации за производство на стакло, вклучувајќи и стаклено влакно, со капацитет на топење над 20 т/ден;
- 3.3. Инсталации за топење на минерални материји, вклучувајќи и производство на минерални влакна, со капацитет на топење над 20 т/ден;
- 3.4. Инсталации за производство на керамички производи со печење, пред се ќерамиди, тули, огноотпорни тули, плочки, каменина или порцелан, со производствен капацитет над 75 т/ден и/или со капацитет на печка над 4 м³ и со насипна густина над 300 кг/м³ по печка;
- 3.5. Стационарни асфалтни бази;
- 3.6. Инсталации за производство на азбест и азбестни производи;

4. Хемиска индустрија

Производство, во смисла на категориите на дејности опфатени со овој дел, е производство во индустриски размери, со хемиска обработка на материите или на групите материји наведени во деловите 4.1 до 4.6

- 4.1. Хемиски инсталации за производство на базични органски хемикалии, како што се:
  - (а) прости хидрокарбонати (линеарни или циклични, заситени или незаситени, алифатични или ароматични);
  - (б) хидрокарбонати што содржат кислород, како што се : алкохоли, алдехиди, кетони, карбоксилни киселини, естри, ацетати, етери, пероксиди, епоксилни смоли;
  - (в) сулферести хидрокарбонати;
  - (г) азотни хидрокарбонати, како што се: амини, амиди, азотести соединенија, нитросоединенија или нитратни соединенија, нитрили, цијанити, изоцијанати;
  - (д) хидрокарбонати што содржат фосфор;

- (f) халогени хидрокарбонати;
- (e) органометални соединенија;
- (ж) базични пластични материјали (полимери, синтетички влакна и влакна на база на целулоза);
- (з) синтетички гуми;
- (у) бои и пигменти;
- (и) површински активни материји и сурфактанати.

4.2. Хемиски инсталации за производство на базични неоргански хемикалии, како што се:

- (а) гасови, како што се: амонијак, хлор или хидрогенхлорид, флуор или хидрогенфлуорид, јаглеродни оксиди, сулфурни соединенија, азотни оксиди, водород, сулфурдиоксид, карбонилхлорид;
- (б) киселини, како што се: хромна киселина, флуороводородна киселина, фосфорна киселина, азотна киселина, хлороводородна киселина, сулфурна киселина, олеум, сулфуреста киселина;
- (в) бази, како што се: амониумхидроксид, калиумхидроксид, натриумхидроксид;
- (г) соли како што се: амониумхлорид, калиумхлорат, калиумкарбонат, натриумкарбонат, перборат, сребронитрат;
- (д) неметали, метални оксиди или други неоргански соединенија, како што се: калциумкарбид, силициум, силициумкарбид.

4.3. Хемиски инсталации за производство на вештачки ѓубрива на база на фосфор, азот или калиум (прост ии сложени ѓубрива).

4.4. Хемиски инсталации за производство на основни производи за заштита на растенија и биоциди.

4.5. Инсталации кои користат хемиски или биолошки процес за производство на базични фармацевтски производи.

4.6. Хемиски инсталации за производство на експлозиви.

5. Постапување со отпадот

5.1. Инсталации за депонирање, рециклирање и/или согорување на опасниот отпад, со капацитет над 10 т/ден.

5.2. Инсталации за согорување на комуналниот отпад, со капацитет над 3 т/х.

5.3. Инсталации за депонирање на неопасен отпад со капацитет над 50 т/ден.

5.4. Депонии со влез за над 10 т/ден или депонии чијшто вкупен капацитет надминување 25.000 т, со исклучок на депониите за инертен отпад.

5.5. Инсталации за согорување на животински трупови.

5.6. Инсталации за управување со отпад од рудници

6. Други дејности

6.1. Индустриски постројки за производство на:

- (а) пулпа од дрвена граѓа или од други влакнести материјали;
- (б) хартија и картон, со производствен капацитет над 20 т/ден;

6.2. Инсталации за претходна обработка (операции како што се: миење, белење, мерцеризирање) или боење на влакна или на ткаенини, со капацитет на обработка над 10 т/ден.

6.3. Инсталации за штавење сурова кожа и кожа, со капацитет на обработка над 12 т/ден готов производ.

6.4. (а) Кланици со капацитет на производство на трупови поголем од 50 т/ден.

(б) Обработка и преработка наменети за производство на храна од:

- животински суровини (освен млекото), со капацитет на производство на готови производи над 75 т/ден;

- растителни суровини, со капацитет на производство на готови производи над 300 т/ден (просечна вредност на квартална основа);

(в) Обработка и преработка на млеко, при што количеството на влезеното млеко надминува 200 т/ден (просечна вредност на годишна основа).

6.5. Инсталации за депонирање или за рециклирање на животински трупови и на животински отпад, со капацитет на обработка поголем од 10 т/ден.

6.6. Инсталации за интензивно живинарство или за свињарство со повеќе од:

- (a) 40.000 места за живина;
- (б) 2.000 места за гоење свињи (над 30кг); или
- (в) 750 места за маторици.

6.7. Инсталации за површинска обработка на материјали, предмети или производи во кои се користат органски растворувачи, пред се за превлекување, печатење, премачкување, одмастување, постигнување водоотпорност, премачкување со туткал, бојосување, чистење или импрегнирање, со капацитет на потрошувачката повеќе од 150 кг на час или повеќе од 200 тони годишно.

6.8. Инсталации за производство на јаглерод (согорен камен јаглен) или електрографит со согорување или со графитизација.

Анекс 7. Активности на инсталации за кои е потребна Бинтегрирана еколошка дозвола

1. Енергетика

1.1. Согорувачки инсталации со номинален топлински влез поголем од 10 MW, но помал од 50 MW;

2. Производство и преработка на метали

2.1. Инсталации за обработка на ферометалите:

(а) нанесување заштитни слоеви од растопен метал со влез од 0.5 т/ч, до 2 т/ч суров челик;

2.2. Леарници за ферометали со производствен капацитет од 2 т/ден до 20 т/ден;

2.3. Инсталации за топење, вклучувајќи и легирање, на обоени метали, вклучувајќи ги и повторно добиените производи (рафинација, лиење ливови, итн), со капацитет на топење од 0.2 т/ден до 4 т/ден за олово и кадмиум или од 2 т/ден до 20 т/ден за сите други метали;

2.4. Инсталации за површинска обработка на метал и на пластични материјали со електролитски или со хемиски процес, доколку волуменот на процесните резервоари со капацитет од 5 до 30 м³;

3. Индустрија на минерали

3.1. Инсталации за производство на цементен клинкер во ротациони печки со производствен капацитет помал од 500 т/ден, инсталации за производство на вар во ротациони печки или во други печки со производствен капацитет од 10 т/ден до 50 т/ден;

3.2. Инсталации за ископ, дробење, мелење, сеење, загревање на минерални суровини, доколку не се опфатени во Анекс 6;

3.3. Стационарни бетонски бази со вкупен капацитет на силосите за бетон поголем од 50 м³;

3.4. Инсталации за производство на стакло, вклучувајќи и стаклено влакно, со капацитет на топење од 1 т/ден до 20 т/ден;

3.5. Инсталации за топење на минерални материји, вклучувајќи производство на минерални влакна, со капацитет на топење од 1 т/ден до 20 т/ден;

3.6. Инсталации за производство на керамички производи со печење, пред се ќерамиди, тули, огноотпорни тули, плочки, каменина или порцелан, со производствен капацитет од 5 т/ден до 75 т/ден;

3.7. Нанесување глазура со испарени соли врз порцелан или керамика.

4. Хемиска индустрија

4.1. Сечење полиуретанска пена или полиуретански еластомер со загреана жица;

5. Постапување со отпад

Сите инсталации за депонирање, рециклирање или согорување на опасен отпад, согорување на комуналниот отпад, депонирање на неопасен отпад што не влегуваат во Анекс 6.

6. Останати активности

6.1. Индустриски постројки за производство на хартија и картон, со производствен капацитет од 5 до 20 т/ден;

6.2. Инсталации за претходна обработка (операции како што се: миење, белење, мерцеризирање) или боење на влакна или на ткаенини, со капацитет на обработка од 1 т/ден до 10 т/ден;

6.3. Постројки за штавење сурова кожа и кожа, со капацитет на обработка поголем од 0.5 т/ден, а помал од 12 т/ден готов производ;

6.4. (а) Кланици со капацитет на производство на трупови поголем од 5 т/ден но помал од 50 т/ден.

(б) Обработка и преработка наменети за производство на храна од:

- животински суровини (освен млекото), со капацитет на производство на готови производи од 5 до 75 т/ден ;

- растителни суровини, со капацитет на производство на готови производи од 30 до 300 т/ден (просечна вредност на квартална основа) ;

(в) Обработка и преработка на млеко, при што количеството на влезеното млеко од 20 до 200 т/ден (просечна вредност на годишна основа).

6.5 Инсталации за депонирање или за рециклирање на животински трупови и на животински отпад, со капацитет на обработка поголем од 2 до 10 т/ден.

6.6. Инсталации за интензивно живинарство или за свињарство со капацитет од:

(а) 5000 до 40.000 места за живина;

(б) 100 до 2.000 места за гоење свињи (над 30 кг) ; или

(в) 50 до 750 места за маторици.

6.7. Инсталации за површинска обработка на материјали, предмети или производи во кои се користат органски растворувачи, пред се за превлекување, печатење, премачкување, одмастување, постигнување водоотпорност, премачкување со туткал, бојосување, чистење или импрегнирање, со капацитет на потрошувачката од 10 до 150кг/h.